

MATERIAŁY BOGDANA DEDERKI
(1891-1969)
(III-189)

Bohdan Dederko urodził się 3 lipca 1891 r. w Wilnie jako syn Stefana i Wiktorii z Grabowskich. Pochodził z rodziny ziemiańskiej. Ojciec Sater Dederko był absolwentem Instytutu Szlacheckiego w Wilnie, uczestnikiem powstania 1863 r. i pamiętnikarzem. Zmarł w 1900 r.

Bohdan Dederko uczęszczał początkowo do szkoły w Orle, następnie w Warszawie do prywatnej 6-klasowej szkoły realnej Emiliana Konopczyńskiego, którą ukończył w 1907 r.

Po nieudanych próbach uzyskania matury państwowej (rosyjskiej) postanowił podjąć studia rolnicze, które nie wymagały świadectwa maturalnego. W 1912 r. wyjechał do Belgii, gdzie rozpoczął naukę w Państwowym Instytucie Rolniczym w Gembloux. Brał udział w pracy społecznej w środowisku polskiej młodzieży studiującej w Belgii w 1913 r. został prezesem Koła Studentów Polskich.

Naukę przerwał mu wybuch I wojny światowej. W 1915 r. powrócił do kraju i zapisał się na III rok Kursów Przemysłowo-Rolniczych przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie, przemianowanych na Wyższą Szkołę Rolniczą, którą ukończył w 1916 r. Do 1919 r. pracował w majątkach ziemskich w okolicy Warszawy. W 1919 r. został starszym referentem w Ministerstwie Rolnictwa. Był asystentem w Katedrze Ekonomiki Gospodarstw Wiejskich kierowanej przez prof. S. Moszczeńskiego, a następnie w Katedrze Polityki Agrarnej prof. Z. Ludkiewicza Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

W 1922 r. Bohdan Dederko zdał egzamin magisterski na podstawie pracy p.t. *Włóczna pomiaru. Wielka reforma agrarna XVI stulecia na Litwie*. Jako stypendysta rządu francuskiego w 1923 r. przez 5 miesięcy przebywał we Francji, przygotowując rozprawę doktorską pt. *Najkorzystniejszy rozmiar gospodarstwa wiejskiego*. Obronę tej pracy przeprowadził w 1925 r., jego promotorem był prof. Z. Ludkiewicz.

W latach 1926 - 1938 Bohdan Dederko pracował jako starszy asystent w Zakładzie Polityki Ekonomicznej SGGW, kierowanym przez prof. Władysława Grabskiego. Po śmierci W. Grabskiego przeniósł się do Katedry Polityki Agrarnej SGGW, kierowanej przez prof. Ludkiewicza.

W latach 1926 - 1939 Bohdan Dederko wyjeżdżał za granicę w celach naukowo-badawczych. Był m.in. w Bułgarii, na Litwie i w Finlandii. Plonem tych podróży były prace *Bułgaria* oraz *Rolnictwo na Litwie*. W 1937 r. Bohdan Dederko przedstawił na Wydziale Rolniczym SGGW pracę habilitacyjną pt. *Zagadnienia produkcji i zbytu artykułów owoczarskich*. W 1938 r. uzyskał stopień naukowy docenta z zakresu polityki agrarnej.

W latach 1926 - 1932 Bohdan Dederko prowadził działalność popularno-naukową jako członek zarządu Korespondencyjnych Kursów Rolniczych im. S. Staszica oraz wykładowca na tychże kursach. Uczestniczył także w pracach Centralnego Związku Organizacji Kółek Rolniczych, Państwowej Rady Spółdzielczej i współpracował z organizacjami młodzieży wiejskiej.

Podczas okupacji niemieckiej Bohdan Dederko pracował w spółdzielczości. Od 1940 r. wykładał politykę agrarną i politykę ekonomiczną na tajnych kompletach SGGW oraz na tajnym Uniwersytecie Poznańskim. Nie zaprzestał pracy badawczej, mając dostęp do większych bibliotek warszawskich napisał rozprawę naukową pt. *Życie gospodarcze w starożytnym Egipcie*.

Po Powstaniu Warszawskim został wywieziony do Opoczna. Do Warszawy powrócił w lutym 1945 r. Pracował w Ministerstwie Rolnictwa oraz Związku Spółdzielni „Społem”, kontynuował również działalność naukową w SGGW – w Katedrze Spółdzielczości i Handlu Rolniczego oraz Polityki Agrarnej.

W 1946 r. B. Dederko został mianowany profesorem nadzwyczajnym.

W 1950 r. ze względów politycznych został usunięty z uczelni i przeniesiony na emeryturę. W latach 1953 - 1957 pracował w Warszawie, w Głównym Instytucie Przemysłu Spożywczego i Spirytusowego, zajmował się tam zagadnieniami cukrownictwa.

W latach 1951 - 1956 pisał artykuły popularno-naukowe pod pseudonimem Mamutowicz. Kontynuował również studia nad historią rolnictwa.

W maju 1957 powrócił na SGGW. Objął tam kierownictwo Katedry Spółdzielczości, Obrotu Towarowego na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym.

Bohdan Dederko był autorem ok. 300 prac z zakresu ekonomiki i historii rolnictwa.

Bohdan Dederko zmarł 13 lutego 1969 r. w Warszawie.

Materiały prof. Bohdana Dederki, w rozmiarze ok. 0,12 m.b. zostały zakupione przez Archiwum PAN w 1970 r. od żony Antoniny Dederko. Porządkowane były w r. 1989 przez studentki Instytutu Historycznego U.W. Annę Cabaj, Katarzynek Kubek i Małgorzatę Strasz pod kierunkiem mgr Elżbiety Sztraj i mgr Józefa Mizikowskiego.

W trakcie porządkowania materiały podzielono na trzy grupy.

Grupa I – materiały twórczości naukowej, zawiera ona 8 prac dotyczących rolnictwa, jego historii i organizacji oraz polityki agrarnej. Nadano im porządek chronologiczno-alfabetyczny (j.a. 1 – 3). Prace te nie były publikowane.

Materiały biograficzne to grupa II, do których zaliczono pamiętnik obejmujących lata 1891-1957 oraz 7 fotografii pozbawionych opisu i dat (j.a. 9).

Grupę III – materiały o twórcy spuścizny – stanowi wspomnienie o B. Dederko pióra Edwarda Mogielnickiego i Bolesława Strużka (j.a. 10).

Materiały Bohdana Dederko zostały opatrzone w Archiwum sygnaturą III – 189 i zawierają 11 jednostek archiwalnych.

Źródła i opracowania

1. *Materiały Bohdana Dederko*, Archiwum PAN sygn..III – 189, j. 9, j. 11.
2. „Minerwa polska” Archiwum PAN kartoteka uczonych polskich (1946 – 1950).
3. Edward Mogielnicki, Bolesław Strużek, *Wspomnienia o prof. dr. Bohdanie Dederce* (1891 – 1969), „Zeszyty Naukowe SGGW, Seria Historyczna z. 7”, Warszawa 1970.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości naukowej	1 - 8
II. Materiały biograficzne	9 - 10
III. Materiały o twórcy spuścizny	11

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

1. *Życie gospodarcze w starożytnym Egipcie*

Praca

1939– 1964, masz., l., 89

2. *Kształty pól rolniczych w czasie i przestrzeni*

Praca

1964, masz., l., k. 13

3. *Główne elementy organizacji rolnictwa w środowiskach pierwotnych*

Praca
B.d., masz., l., k. 85

4. *Kryzysy rolnicze*

Praca
B.d., masz., l., k. 45

5. *Organizacja rolnictwa w środowiskach pierwotnych*

Praca
B.d., masz., l., k. 380

6. *Polityka agrarna*

Praca
B.d., masz., l., k. 158

7. *System rolniczy żarowy w Polsce i krajach sąsiednich*

Praca
B.d., masz., l., k. 37

8. *Życie gospodarcze na Litwie w dawnych czasach*

Praca
B.d., masz., l., k. 12.

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

9. Pamiętnik z lat 1891 – 1957

1957, masz., l., k. 79

10. Fotografie osobiste i zbiorowe

B.d., 7 sztuk, l. fot. w dziale fotografii.

III. MATERIAŁY O TWÓRCY ZESPOŁU

11. Edward Mogielnicki, Bolesław Strużek, *Wspomnienia o prof. dr. Bohdanie Dederce* (1891 – 1969)

Odbitka

1970, druk, sz., k. 2

Druk, „Zeszyty Naukowe SGGW, Seria Historyczna z. 7”, Warszawa 1970